

Чого ЄС може навчитися в Африки

Багато африканських країн організують управління міграцією більш злагоджено й інклюзивно. Європа може скористатися їхнім досвідом.

У популярних міграційних дискурсах у Європі здатність африканських держав ефективно керувати міграцією часто ставлять під сумнів. У ЗМІ показують африканських мігрантів, що тиснуться одне до одного в пошарпаних човнах в Середземному морі – і це тільки підживлює такі наративи. Проте на континенті існують і позитивні приклади того, яким має бути управління міграцією, і багато чого можуть навчитися також країни ЄС. Одним із таких прикладів є Національний координаційний механізм з питань міграції (НКМ), прийнятий країнами східної частини Африки та Сомалійського півострова.

НКМ функціонує на базі урядових міжвідомчих платформ, які об'єднують різні міністерства, щоб сприяти діалогу з питань міграції та формувати *цілісні* міграційні політики. З їхньою допомогою в регіоні реалізують *структуроване й інклюзивне* управління міграцією, тож цей підхід зараз починають застосовувати і в інших частинах Африки.

Африканський континент має багатий і різноманітний досвід міграції, включно з регулярною транскордонною торгівлею, торговою міграцією, вимушеною міграцією, сезонною міграцією та міграцією з метою здобуття освіти. Такі явища відбуваються на локальному, регіональному та міжнародному рівнях і можуть бути як задокументовані, так і ні. Наразі 85 відсотків мобільності відбувається всередині континенту, оскільки більшість африканських мігрантів, у тому числі й біженці, вважають за краще переїжджати в сусідні країни.

Забезпечення структурованого й інклюзивного управління міграцією

В таких умовах голови держав Африканського Союзу (АС) у 2006

році прийняли Рамкову концепцію африканської міграції. Поточна версія цього механізму – Рамкова політика АС щодо міграції в Африці та відповідний План дій (2018-2030). Механізм містить узгоджені, інтегровані політичні принципи для країн – членів АС та Регіональних економічних спільнот (РЕС) для сприяння міграції та розвитку. Крім того, він надає вказівки щодо того, як долати труднощі, пов'язані з міграцією, на континенті. Міжурядовий орган з питань розвитку (МОПР), регіональна економічна спільнота на Сомалійському півострові, що складається з восьми членів (Джибуті, Еритреї, Ефіопії, Кенії, Сомалі, Судану, Південного Судану і Уганди), вирішив створити НКМ для реалізації механізму, запропонованого Африканським Союзом. У цієї РЕС також є Рамкова концепція регіональної міграції, розроблена на основі механізму АС, і НКМ являє собою частину такої реалізації.

*За допомогою НКМ
міграцію намагаються
структуровано
включити в процес
національного розвитку,
застосовуючи підхід
об'єднання всього
суспільства й уряду.*

Як зазначалося раніше, НКМ є платформами, які сприяють діалогу з питань, пов'язаних з міграцією, для реалізації структурованого й інклюзивного управління цим явищем. Наприклад, НКМ Кенії під керівництвом Міністерства внутрішніх справ і національної адміністрації залучає до роботи Міністерство праці та соціального захисту, Міністерство закордонних справ і діаспори, Міністерство інвестицій, торгівлі та промисловості, Міністерство молоді, спорту та мистецтв, Міністерство охорони здоров'я, Міністерство освіти та Міністерство довкілля та лісництва. Також у ньому беруть участь державні установи, такі як Національне бюро статистики та Національне управління зайнятості. НКМ також проводить консультативні семінари з академічними колами, громадянським суспільством, профспілками, приватним сектором, церквою, а також релігійними організаціями, в тому числі окружними зборами на рівнях місцевого самоврядування.

Іншими словами, НКМ в регіоні МОПР намагаються структуровано включити міграцію до процесу національного розвитку, застосовуючи підхід об'єднання всього суспільства й уряду. Вони мобілізують ресурси, надають технічну підтримку та безпосередньо беруть участь у реалізації міграційних програм, розроблених різними

міністерствами. Це дає різним міністерствам змогу розуміти, хто що робить, щоб не дублювати заходи та зекономити обмежені ресурси.

Уроки для Європи

Тому справедливо сказати, що державам – членам Європейського союзу є чому повчитися у держав – членів МОПР. У більшості країн ЄС питаннями міграції займаються виключно міністерства внутрішніх справ. Вони часто працюють ізольовано і формують міграційну політику без належного залучення інших міністерств, яких ці питання стосуються. Як наслідок, міграційна політика та загальне управління міграцією відбуваються насамперед у форматі безпекових питань. Таким чином, міграцію сприймають як загрозу відповідній державі, а управління нею відбувається виходячи з цього припущення.

Водночас численні рецензовані дослідження та звіти показують, що мігранти сприяють економічному та соціальному розвитку країн, у які приїжджають. ЄС та його члени постійно ігнорують цей факт і виділяють більше коштів на екстерналізацію, ніж на відкриття організованих шляхів міграції. ЄС виділив мільйони євро на аутсорсинг управління міграцією в країни за межами Європи, щоб запобігти міграції на свою територію. Однак ця стратегія не виявилася успішною, про що свідчать жорсткі позиції, невдоволення африканських прикордонних держав і порушення прав мігрантів у цих державах. Наприклад, влітку 2023 року до берегів Італії дісталася рекордно висока кількість мігрантів. Тож ЄС має по-іншому подивитися на міграцію та розробити нові підходи до ефективного управління цим явищем.

З огляду на те, що зараз міграційними наративами керують ультраправі політики, потрібно змінювати тактику вже сьогодні

Об'єднати всі зацікавлені сторони з питань міграції на одній платформі непросто, але можливо. Держави – члени МОПР довели, що це завдання досяжне. Кенія, Уганда, Ефіопія та Джибуті, які вважають країнами на траєкторії розвитку, досягли більшого прогресу в реалізації НКМ, і країни ЄС можуть запозичити цей досвід.

Як зазначалося раніше, НКМ забезпечують платформу для критичного розв'язання конкретних проблем і труднощів міграції та обміну різноманітними способами узгодженого управління міграцією. НКМ також уможливають обмін міграційними даними між різними міністерствами та відомствами для узгодженого формування політики. Наприклад, НКМ Кенії розробив і затвердив

Стандартні операційні процедури з управління даними міграції всіма зацікавленими сторонами механізму. Різні урядові міністерства також підписали Меморандум про взаєморозуміння щодо спільного використання, обміну та розповсюдження даних. Ці ініціативи сприяли ґрунтовному діалогу з питань міграції в рамках НКМ і надалі допомогли створити *інклюзивну* міграційну політику.

Такі починання в поєднанні з політичною волею можуть сприяти досягненню максимальних результатів у країнах – членах ЄС. Ці країни довели, що здатні досягти великих успіхів, наприклад, із Загальним регламентом захисту даних, і вони мають фінансові та технічні можливості для створення такої платформи. Але з огляду на те, що зараз міграційними наративами керують ультраправі політики, відкладати це питання більше не можна.

Переклад з англійської Наталії Сліпенко

Фелісіті Окот

Фелісіті Окот (Felicity Okoth) координує Дослідницьку мережу міжнародної міграції та етнічних відносин (IMER) у Бергені, Норвегія.

Вона також навчається у докторантурі на кафедрі соціальної антропології Бергенського університету. У дослідницькій діяльності вона розглядає ситуаційні та транслокальні практики мігрантів з Африки на південь від Сахари в Найробі та як це впливає на їхні міграційні прагнення (повернення або переїзд до третіх країн).

